

Vérszerződés

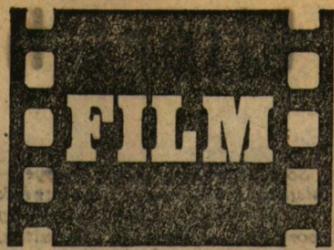
Sajátos munkamegosztás jött létre filmművészetünkben az utóbbi néhány évben. Mindennapjainkból, társadalmunk jelenéből, problémáiból a dokumentarista irányzat merít témát. A hagyományos játékfilmek történelmi kérdéseit boncolgatják avagy a művészek (ek) belső és külső konfliktusainak témáit. Továbbra is hiányzik a jó filmvígjáték. (A pogány madonna egyszerű és megismételhetetlen teljesítmény, bizonyította ezt a Csak semmi páni... ötlettelensége, irázispénjai.)

A Vérszerződés alkotói játékfilmet akartak készíteni a hétköznapokról, és nem mondtak le a nézők megnevetetéséről sem. A film egyes perceiben a televíziós Princ-sorozat bugyutaságaira, mások a Szikrázó lányok vagy a Kenguru felszínes, operettes konfliktusaira emlékeztet, tehát nem „gyökértelen” a magyar filmművészetben. Sainos, azokból a „hagyományokból” merít, amiket szívesen fedelnék. A film cselekménye közben jónéhány érdekes, izgalmas konfliktus lehetősége felbukkan, ám az alkotók e konfliktusok lehetősége felett hanyag eleganciával elsiklanak. Izgalmas lett volna kibontani az első képeken felbukkanó motívumot, a tizedes és a honvéd hi-

vatalos és magánemberi kapcsolatát, összefüggéseit, mennyire van az emberi képességekben fedezete a kisebb-nagyobb „rendfokozatoknak” (nemcsak a fegyveres testületnek!), mindig az adja-e az utasítást, aki arra lezalkalmasabb?

Az egyik talány a filmben, hogy a katonaszökevényként záródalkodó fiúk milyen módon kerülnek polgári börtönbe? Csak nem azért, mert a katonai börtön mítoszt továbbra sem akarják lerombolni? Pedig az őszinte, realista ábrázolás elretten több, mint a tájékoztatásból is táplálkozó mítosz.

A ferdehajlamú (vagy csak annak vélt?) börtönparancsnok alakja egy egész filmre való konfliktus forrását hordozza. De őt is törlik egy jólirányzott tarkóncapással a filmből. S az így módon szerzett egyetlen, határvetű pisztollyal kezdődő, aviszszafogott ámkofutás. Cél természetesen az egyetlen magyar világváros, és ott is egy lepusztult lakás, de ebben a lakásban (természetesen) található vastag takaréktettkönyv. Hova is vezethetné az így megtollasodott hőseit a filmszerű látványra éhes alkotógárda, mint a Vidámparkba? Amikor a szupermagas, testes leány valamint az ellenpontja: az alacsony és filigrán leányzó riszálva megjelenik a

vászonon, a néző máris tudja közeledik az a jelenet, amiért tizenegy éven aluliakat nem lehetne beengedni a moziba. A film visszafogott pornó epizódja. Az amatőr divatbemutató mintha valamelyik, az ötvenes években játszódó film maradványává lenne. A kocsmái lövöldözésben még a halál gyanúja sem merülhet fel. Mindössze a vállsülés bizonyos. De a befejező képsorok akár a hollywoodi álomvárban is készíthetők volna. Filmes frázis az ártatlanabb halála. Bár kétségtelen tény, hogy ez a megoldás jobban hat a nézők érzelmeire.

A ritkán mosolygató pillanatok alapotívuma a falusi átlagmunkos fiú és a világvárosi szupermagány közhegyellentéte.

Olyan ez a film, mint a gyümölcsoktél, amiben nekünk kedves és „nemszeretem” gyümölcslevelek vannak összekeverve. Lassan végigkörtölyögtük, mert várjuk a jó ízeket, de a végén keserű marad a szánk.

BÖLE ISTVÁN

ÉLSPORT és... tömegsport

A Mundial idején több millióan nézték a jó és kevésbé jó mérkőzéseket a televízióban. Magyarországon is az egyik legfőbb nyári program volt, hogy kényelmes karosszékéből, a hús sört kortyolgatva napi kilencven vagy száznyolcvan percen keresztül nézték (néztük) a nagy világfesztivált. Ugyanígy vannak a sportbarátok más világségi Európa-bajnokságokkal is. Ez nem baj, sőt, örvendetes. Érdemes utánanézni, hogy mennyit sportolnak a nem élsportolók, milyen a tömegsport szervezetsége, hatékonysága.

A reprezentatív rendezvényeken (OSN, munkahelyi olimpia, falusi spartakiádok, szakszervezeti sportnapok) kétségtelenül sokan vesznek részt. De ha a tényleg rendszeresen, hetente többször testmozgást végzőket vesszük számba, akkor szomorú eredményre jutunk.

Egy konferencián hangzottak el a következő adatok: Magyarországon a sorkötelesek 29 százaléka egészségkárosult, 12 százaléka alkalmatlan katonának. Az ország lakosságának 5-8 százaléka sportol rendszeresen és mindössze egytizede alkalmanként! (Az egyetemeken még rosszabbak az arányok...) A sportra fordított összeg 2-3 százalékát kapja a tömegsport, a többi a versenyzés, élsport támogatására szolgál.

Hazánk mindig a sport „nagyhatalmihoz” tartozott. Elég bizonyításul végig gondolni a vívás, asztalitenisz, vízilabda sportágak eddigi történetét. Ma már a szorosan vett élmezőnytől leszakadtunk, de a legjobb tizben még mindig ott a magyar élsport. A tömegsport? Hátul kullog, sajnos ez az igazság.

Gyökeres változások várhatók a sportmozgalomban. A tömegsportra fordított pénz összegét a következő öt évben a tízszeresére kívánjuk növelni. A szemléleti hiányosságok, rossz irányítás, helytelen hozzáállás az élsportot és a tömegsportot egyaránt nehéz helyzetbe hozták. Ki kell lépni a sok helyen jelentkező passzív állapotból: nincs pénz — nincs pálya, nincs terem. Nem kellene milliók, de a belső, tartalmi fejlesztés sürgető. Fel kell számolni az „En tornatermem — én várom!” szemléletet, az iskolák mellé szabadterei, lakóhelyi sportolásra is alkalmas létesítményeket kell építeni.

Messze vagyunk még attól, hogy „óvodától egyetemig” kielégítő lehetőségek legyenek a sportolásra. De az egyetemeken nem szabad úgy kezelni a kérdést, hogy „akkor kezdjük az óvodákban!” Az egyetemekről, főiskolákról kikerülő értelmiségieknek a rendszeres sportolással is példát kellene mutatni. Ettől még messze vagyunk.

Az, hogy a tízmillió, Magyarországon élő emberből hozzávetőlegesen csak hat-hétszáz ezren sportolnak rendszeresen és egymásfél milliós alakkal, elgondolkodtató. Sajnos, féltő, hogy a kedvezőtlen statisztikai adatokra az a nyolcmillió, aki passzív szemlélő (vagy még az se) csak legyint egyet. Az oktatásban (a felsőoktatásban is, természetesen!) a testedzést az elméleti tárgyakkal egyenrangúvá kell tenni és nem nyugként kell kezelni, mint ahogy ma teszik sok helyen.

MÓRO CZ KÁROLY

Rendkívüli folyóiratszemle — Új Symposion —

A jugoszláviai magyar irodalom ABC-jét Pozsonyban kezdtem tanulni. Grendel Lajos, a fiatal szlovákiai magyar regényíró (a határon innen is megjelent két regénye az „Éleslövészet” és a „Galeri”) mondta egy beszélgetés közben a Mammut nevű pozsonyi óriásszörözt, hogy szerinte az 1945 utáni magyar költészet legnagyobb alkotója Domonkos István „Kormányelvtörésben” című poemája. En eddig se a versről, se a költőről nem hallottam, a jugoszláviai magyar irodalomról sem nagyon. Ez nem értékelző, hanem tény. A Vajdaság valahogy kiesik a látószögünkől. Erdély felé figyelünk, mert a legnagyobb magyar diaszpóráink ott van a szlovákiai, közép-ukrajnai, burgerlandi, vajdasági vagy éppen a nyugat-európai és a világ más tájain élő magyarságunk felé jóval kevésbé. Erdélybe sokan leveleznek, sokan küldenek, visznek könyveket, újságokat, a Vajdaságba csak kevesen. Buenos Airesbe pedig csak egy-két megszállott (köszönet és tisztelet nélkül érte). Ez a látószög az irodalmi térképünkön is érezhető a nyugat-európai magyar irodalom szinte teljesen elszakadt a hazaitól, a legszorosabbak a szálak az erdélyi irodalom felé. Ezt mutatja irodalmunk közvéleménye is: hányan ismerik Sülfő vagy Szilágyi Domokos írásait és hányan Domonkos István vagy Ferdinandy György nevét?

Rövid és hiányos írásom bemutatás és ajánlás szeretne lenni: a jugoszláviai magyar irodalom Symposium-korszakáé. Kiinduló dátumunk nem 1964, amikor az Új Symposion önálló folyóiratként elindult, hanem 1963, nemzedékének nagy, gát-szakító áttörése. Ebben az évben jelent meg a Symposion első költő nemzedékének nagy triászából kettőnek, Tolnai Ottónak és Domonkos Istvánnak az első verses kötet („Homorú versek” illetve „Rátka” címmel). A triász harmadik tagja, Fehér Kálmán 1964-ben mutatkozott be önálló kötetével („Akvárium”). Ez az áttörés egyszerre cezúrja a jugoszláviai magyar költészetnek, illetve kulturális közegének. Az előbbi számára Tolnai Ottó forradalma az volt, hogy a vers versellenessé válik, a költő alapbeállítódottsága antipoetikus, a vers más akar lenni, mint ami. Tolnai az ellenversre épít, a nyelv destruktívára, megtagadására, s ezzel iskolát teremt egész nemzedéke, sőt, a jugoszláviai magyar költészet számára.

Az utóbbinak, a kulturális közegnek a Symposion-nemzedék cezúrja azt jelentette, hogy a Vajdaság, amely eddig a magyar kultúra perifériája volt (a „vidéki vajdasági költészet” sokszor

elhangzott fogalom), most autonóm jelenséggé vált. A vád a határon innen azóta is gyakran elhangzik: vajdasági szeparatizmus, tüntető különállás, a Vajdaság nem akar az „Ótágú síp” egyik sípja lenni. A Symposion költőnemzedéke a magyar irodalomnak nem a fő vonalát, hanem a magyar avantgarde-ot vitte tovább. Kassák Lajos és Füst Milán nevét tüzte a zászlajára (lásd: Tolnai Ottó Balaton című poemáját. Új Symposion 29-30. szám, vagy Bori Imrénének a magyar expresszionizmusról írott tanulmányát.)

Az Új Symposion szellemisége a 60-as évek második felében erősen kapcsolható a Lukács György által (is) meghirdetett marxista reneszánszhoz, a nyugat-európai neomarxizmushoz és az új baloldali gondolkodáshoz. Közölnék Herbert Marcuse-tól, Daniel Cohen-Benditstől, a párizsi 1968-as diákmozgalmak vezetőjének többi híres-hírhedt írását, Lukács Györgynek itt jelent meg az Alekszandr Szolzenyicinnről írt nagy tanulmánya (67. szám).

Ez a szellemiség a Symposion-nemzedék alkotásaiban is megtalálható. A költészetben gondoljunk csak Tolnai Ottó „Guevara” című nagy poemájára, amely a Domonkos Istvánnal közösen kiadott kötetben jelent meg (Valóban mi lesz velünk), vagy „Meg-verselek”-re (Új Symposion 67. szám) vagy az 1969-es „Agyonvert csipke” című kötetére. A másik példánk Fehér Kálmán lehet, „Száz panasz” című 1966-os köteté.

Esszében Bosnyák Istvánnak az a sorozata lehet a példánk, amelyet egy, a sztálinizmusról szóló kötetbe próbál összeállítani, amely az 1969-es „Theátrum mundi a'la Joszif Visszarionovics Sztálin” című esszével kezdődik (55. szám), amely a csehszlovákiai 1951-es Slansky-perről szól (a csehszlovák Rajk-per), eddigi utolsó darabja pedig az 1979-es „7000 nap Szibériában” című Karla Stejner-könyv kommentárja (174-177. szám).

Bosnyák István, aki az Új Symposion első főszerkesztője volt, „Szekció I-II.” című kötetben adta közre a folyóirat első éveinek dokumentumait, itt rajzolta meg vezető gárdájának arcképvázlatát. Egy arccal még feltétlenül adós vagyok én is: Domonkos Istvánnal, „Kormányelvtörésben” című poemája 1971-ben jelent meg az Új Symposionban (73. szám) és az „Áthúzott versek” kötetében. Kritikus, Végl László (aki egyben regényíró is, nemzedéki regényét az „Egy makro emlékirat”-t Weibres Sándor Jack Keruac „Úton”-

jával mérhetőnek nevezte) „XX. századi eposz”-nak nevezi és ezt írja róla (105. szám 1974.): Nyelve minden eddigi költői nyelv radikális tagadása, sőt magán a radikális tagadáson alapul. A „Kormányelvtörésben” nyelve nyelvünk romjaiból és széteső kultúránk darabjaiból áll össze. Nemcsak a nyelvi rendszer robbant szét, hanem a kultúra rendszere is.”

További adalékok lehetnek az Új Symposion szellemiségéhez és szerepéhez azok a nevek, amelyek a határon inneniek. A költők közül a 60-as években Eörsi István, a 70-es évek végétől Petri György (166-67. szám) volt állandó szereplője a versrovatnak, a 80-as években egyre többször Zalán Tibor. A költők nevei (a két utóbb említetté), jeleznek valamit. A 70-es évek elején-közepén induló magyarországi nemzedékek (a Petrié és a Zaláné is) költészetével a Symposion-vonallal rokon, egy felé tapogatóznak, s vállalják is ezt a rokonságot, gondoljanak csak a „Verszió!” című JAK-füzet első költőjére: Sziveri János, az Új Symposion jelenlegi főszerkesztője. Versének sokat vitatott első két sorát: „Nem Páris, sem Bakony/ér és takony” sokan úgy értelmezték, mint az Ady Endrei hagyomány brutális tagadását. Egy másik értelmezés azonban talán többet mond: nincs hova menekülni, nincs se a betyárok Bakonya, se Ady Párisa — és itt egy „se” kimaradt: Nagy László verse, „Versben bűjösös haramia vagy” — se a vers. Semmi.

A filozófusok közül két névre két tanulmányra hivatkozok: Heller Agnes „Lehetséges-e radikális filozófia” (149. szám) című munkájára, és Toróai Zádor 1980. szeptemberi, kitűnő írására: „Hogy is van az a messianizmus?”, amelyben a messianizmus analízisének keresztülvizsgálja a kommunista mozgalom és a zsidóságnak a viszonyát a szerző.

A Vajdaság kiesik a látószögünkől, Nem véletlenül. Nézzük a szegedi könyvtárakat: a Somogyiban nincs Tolnai és Domokos-verseskönyv se, az Ezeremi Könyvtárban már van 1-2 kötetük, de Szegeden nincs sehaj Fehér Kálmán-, Bosnyák-, Végl-kötet, esetleg csak egy-két magánkönyvtár polcán. Az összekép mindenesetre nagyon szegényes. Ha valaki mégis meg akarja tanulni a jugoszláviai magyar irodalom ABC-jét: beül egy könyvtárba és kikéri az Új Symposion évfolyamait amelyekből a számközt fele régtől, s feltett kincs lett a magánkönyvtárakban.

Az olvasó számára marad a másik fele. Bőngészéseken keresztül ajánlom ezt a bemutatást.

TAKÁCS JÓZSEF

HUMOR

Segítség, felmérnek!

Az IMPORTE Falusi és Mirek Bizottsága felmérést készített a fiatal dolgozók életkörülményeiről. A továbbiakban a teljesítés minden igényessége nélkül idézzük a mintegy 11346 kérdést tartalmazó kiadványból. „Kedves Munkatárs(NÓ)! Tudomásunkra került, hogy az egyetlenünkön dolgozó fiatalok igen meg vannak elégedve. Ugyanakkor nem maradt sötétben előttünk, hogy teljesen világos, miszerint még ún. problémák akadnak egyes helyeken: kevés a fizetés, nincs lakás és perspektíva stb. Ez a felmérés azt a célt szolgálja, hogy felmérjük a célokat. A kérdőív kitöltése teljesen névtelen. Zárt borítékban kérjük címünkre visszaküldeni, melyen a feladót a pontos címet, a személyi igazolvány számát, családi állapotát kérjük feltüntetni, valamint, hogy milyen inget és hányas cipőt hord.

A kérdőív kitöltése abszolúte önkéntes. A kérdőív ki nem töltése és vissza nem juttatása következményekkel jár, mely le van fektetve a Btk. 356/45 §769. bek. alatt: lefejezés, kerékbetörés, felnyelvényes harmadokba.

1. Neve
2. Foglalkozása
3. Mióta dolgozik és miért?
5. Lát-e maga alatt előrejutási lehetőséget?

9. Hol lakik?
  - a) szüleinél
  - b) albérletben
  - c) sehol
  - d) valamennyi a fenti közül

18. Mennyinek érzi a fizetését?
  - a) túl soknak
  - b) túl soknak
  - c) túl soknak

35. Ha ismét választhatna pályát, mi mellett döntene?
  - a) mozdonykerék smirglizó
  - b) furdancso dörzsmán

- c) gálvarab
- d) fiatal értelmiségi

85. Elégedett-e élete eddigi folyásával (férfiak is)

- a) igen
- b) sőt!
- c) pláne!

672. Hány esetben sikerült külföldi tanulmányútra, kongresszusra vagy Harkányba eljutnia?

- a) nagyon sok
- b) még több
- c) nem tud úszni

879. Miből tartja el a családját?

- a) a családja tartja el magát
- b) a családja eltartja magát

c) impotens
1010. Van-e autója, színes tévéje, képmagnója, balatoni nyaralója? — tiszta zoknya?

- a) van egy pár
- b) egy pár van

6791. Ön szerint milyen a közérzete?
(Az UNIVERSITAS-ból)

—káf—

SZEGEDI EGYETEM

A József Attila Tudományegyetem, a Szegedi Orvostudományi Egyetem és a Juhász Gyula Tanárképző Főiskola MSZMP és KISZ-bizottságainak lapja

Felélős szerkesztő: GRÓF RÓZA
Szerkesztőség, 6720 Szeged, Dugonics tér 12. Telefon: 12-111. Megjelenik havonta kétszer. Ára: 1.80 forint. Előfizetési díj egy évre 28.80 forint.

Terjesztik az intézmények KISZ- és szakszervezeti bizottságai. Kiadja a Csongrád megyei Lapkiadó Vállalat Szeged, Tanácsköztársaság útja 10. sz. 6740.

Felélős kiadó: Kovács László igazgató Szeged, Nvodm. Szeged, Batscv Szilinszky u. 26. 6720. 1985. V. 6. — 2021 — ISSN: 0230-701X

Felélős vezető: Dobó József igazgató